

Første kvartal 2008

Udenrigspolitik kan også være som en blandet landhandel. Regeringer kan lave strategier og tilstræbe et fokus. De kan planlægge politiske udspil og forberede rolige dage fra kl. 09-16. Men verden lever hele døgnnet, og ofte er det verden, der kommer til landhandlen på Asiatisk Plads i København og ikke omvendt.

Se blot begyndelsen på 2008, hvor fusk med valget hos en gammel modtager af dansk udviklingsbistand, Kenya (valget fandt sted i den danske juleferie), pludselig krævede rynkede øjenbryn og hævede pegefingre i København.

NATO mødte tiltagende problemer i Afghanistan, en dansk tv-dokumentar afslørede flittig CIA-transport af fanger til og fra torturcentre gennem dansk-grønlandske lufthavne, og Europa fik et nyt land: Kosovo. Og som om det ikke var nok, meldte en ny profetaffære sig også med PETs afsløring af mordplaner mod en dansk bladtegner.

Med andre ord: Nye opgaver for diplomatiet. Og til det var at sige: Nogle opgaver kommer mindre belejligt end andre.

Sådan én var Profetaffæren II. Hvem kunne nu vide, at to tunesere og en dansk-marokkaner tumlede

med planer om at slå en af Jyllands-Postens tegnere ihjel, ham med bomben i turbanen. Ja, det kunne PET, som øjensynligt fulgte forberedelserne og valgte at knuse dem i god tid før det planlagte mord. Resten kunne knapt nok have været værre set fra en diplomats udsigtspunkt.

Danske aviser valgte i solidaritet med tegneren at (gen-) optrykke hans anfægtede tegning. Men så valgte en række muslimske stater som Iran, Pakistan og Egypten at kalde danske diplomater til politisk spanking, og de første sms-kæder i Mellemøsten begyndte igen at tale om boykot af Danmark og danske varer.

Og dog, med lidt held kunne det faktisk undgås, at konflikten blev helt så grell som sidst. For de regeringer, som sidste gang pustede til ilden og storme på danske ambassader og interesser – i Syrien, i Iran, i Egypten m.fl. – var denne gang påpasselige med at sørge for, at affæren ikke igen skulle eksplodere ud over al kontrol. Selv Al-Jazeeras kult-prædikant, Al-Qaradawi, undlod at opfordre til bål og brand.

Det er sådan noget, der kan glæde en dansk diplomat, både i Mellem-

østen og hjemme, hvor den danske regering igen-igen gjorde opmærksom på, at her i landet er det ikke regeringen, som styrer pressen og dens bladtegnere. Det iranske krav om en dansk officiel undskyldning førte dog til, at Udenrigspolitisk Nævn måtte aflyse et besøg i Teheran.

Kenyanske forviklinger

Og så var der Kenyas valg, som EU's valgobservatører den 1. januar underkendte resultatet af. Observatørerne konkluderede kort og godt, at valget ikke levede op til demokratiske standarder.

Der gik ikke lang tid, før voldsomme protester mod valgsvindel brød ud i Kenya. Mange hundrede mennesker blev dræbt, og kritikere af præsident Kibaki foreslog hurtigt en boykot af landet.

Udviklingsminister Ulla Tørnæs udtalte, at "den fortsatte politiske konfrontation og de voldelige sammenstød, som præger Kenya i øjeblikket, giver anledning til stor bekymring. Krisen har resulteret i, at mange mennesker har mistet familiemedlemmer, ejendom og andre værdier, som er deres levegrundlag."

Tørnæs, dvs. Danmark, besluttede at støtte det kenyanske Røde Kors og andre kirkelige organisationers hjælp til ofre for urolighederne, og Danmark udtrykte støtte til internationale forsøg på at bilægge urolighederne, ligesom Danmark udtrykte

støtte til FN-forsøg på at forsone de to hovedfraktioner i den kenyanske konflikt.

Solidaritet i Afghanistan?

I Afghanistan ville Danmarks styrker i den uroplagede Helmand-provins svært gerne have støtte af flere NATO-styrker. Men NATO var ved årets start fortsat plaget af sin egen konflikt om den indbyrdes solidaritet i Afghanistan, hvor det koster liv at bidrage til genopbygningen efter krige og Taleban-regime.

Forsvarsminister Søren Gade sagde ifølge Ritzau, at "hvis ikke over en milliard mennesker (NATO-kredsens indbyggertal, red.) er i stand til at løse en opgave i et af verdens fem fattigste lande, hvor der er omkring 30 millioner indbyggere, så er det ikke, fordi man ikke kan. Så er det dybest set, fordi man ikke vil."

Hans kollega, udviklingsminister Ulla Tørnæs, lovede i januar, at Danmark vil bidrage til en hurtig genopbygning af skoler i byen Musa Qula i Helmand-provinsen.

Danske problemer med CIA-fly

Mellem 2002 og 2004 landede et fly med tilknytning til CIA's såkaldte fangeprogram tre gange i Københavns Lufthavn, og det har flere gange overfløjet dansk territorium og foretaget stop i Grønland, afslørede DR i slutningen af januar med papirer fra lufthavnsmyndighe-

derne som dokumentation. Tidligere topfolk i CIA bekræftede senere disse oplysninger i flere medier.

Oppositionen krævede omgående, at regeringen skulle stille USA til regnskab for brugen af dansk territorium til transporterne af fanger, der typisk bortføres, flyves til et af CIA's hemmelige fængsler i østeuropæiske lande samt fx Egypten og Afghanistan, hvor disse fanger udsættes for såkaldte 'forbedrede afhøringsmetoder', som senest et flertal i det amerikanske Senat i februar 2008 karakteriserede som regulær tortur.

Den amerikanske praksis, som først blev afsløret af *Washington Post*, strider imod internationale konventioner, lød det omgående fra oppositionen, mens statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) ligesom udenrigsminister Per Stig Møller (K) afviste ethvert kendskab til sagen. Ifølge statsministeren har USA gjort det klart over for den danske regering, at flyvningerne ikke har fundet sted over dansk luftrum.

Men regeringen vil henvende sig til USA om yderligere besked, udtalte han til medierne efter afsløringerne. Til gengæld nægter regeringen selv at gennemføre en egentlig undersøgelse af sagen, som oppositionen kræver.

"Det er klart, at regeringen tager de oplysninger, der er lagt på bordet, alvorligt. Vi har tidligere meget klart meddelt den amerikanske regering, at det er uacceptabelt, hvis

der finder overflyvninger af dansk luftrum eller danske lufthavne sted, som ikke er i overensstemmelse med internationale konventioner", udtalte han 31. januar.

Åbning om danske EU-forbehold

SF's hovedbestyrelse har tidligere haft meget at skulle have sagt om dansk EU-politik. Det var fx SF, der efter det danske Maastricht-nej i juni 1992 gav grønt lys for det nationale kompromis om de danske undtagelser fra Maastricht-traktate. Og den 3. februar 2008 sagde hovedbestyrelsen ja til at fjerne to af dem, nemlig forbeholdene for forsvar og retlige anliggender, mens partiet ønsker at bevare forbeholdet for den fælles EU-valuta, euroen. SF valgte også at støtte Lissabon-traktaten, som skal ratificeres af Folketinget.

SF's accept af at fjerne to af forbeholdene sker dog på betingelser, som partiet vil drøfte med regeringen og Folketingets øvrige partier. Det kan fx skabe problemer, at SF ønsker dansk tilslutning til hovedlinjerne i EU's nuværende asyl- og flygtningepolitik, som partiet anser for mere liberal end den danske. Omkring forsvarsforbeholdet kræver SF, at Danmark modarbejder en 'militarisering' af EU. Det kan skabe vanskeligheder, hvis EU-lande som Frankrig og Storbritannien kommer igennem med deres ønsker om at øge unionens militære kapacitet betydeligt.

SF's udmelding letter arbejdet for statsministeren. I regeringsgrundlaget fra november 2007 hedder det, "at tiden er løbet fra forbeholdene fra 1993... Regeringen ønsker derfor, at vælgerne ved folkeafstemning får lejlighed til at tage stilling til forbeholdene".

Statsministeren kan vælge en 'big-bang-løsning' og sende alle forbehold til folkeafstemning på en gang, hvilket fx SF afviser. De konservative vil koncentrere sig om at få forbeholdene om forsvar og retlige anliggender fjernet, sagde partiformand Bendt Bendtsen den 5. januar, mens Socialdemokraternes går efter big-bang modellen.

"Forbeholdene kom sammen, og derfor skal de til afstemning samen. Det har vi ment ganske længe", lød det fra partiformand Helle Thorning-Schmidt i begyndelsen af januar. Men i første omgang gælder det ratificering af Lissabon-traktaten, tilføjede hun.

Den radikale formand Margrethe Vestager er klar til at tage forbeholdene i rækkefølge. Forsvarsforbeholdet og de retlige og indre anliggende skal klares først – derefter kommer ØMU'en "i den takt, regeringen får ambitioner", udtalte hun lettere syrligt til flere medier.

Status: alt tyder på den realistiske model med afstemninger om forsvar

samt retlige og indre anliggender. Det kan et stort flertal af partierne enes om. Og endnu vigtigere: det vil danskerne ifølge meningsmålingerne sige ja til, mens de ikke er klar til ØMU'en.

Ny stat: Kosova

Det er ikke hver dag, at Europa får en ny stat. Men det skete den 17. februar 2008, hvor Kosova erklærede sig selvstændigt. Danmark var klar til at anerkende den ny stat – sammen med Tyskland, England og Frankrig, vore vigtigste eller vægtigste europæiske allierede – ligesom USA. Derimod faldt ethvert håb om en fælles EU-opbakning omgående til jorden, da Grækenland, Spanien, Rumænien og Cypern erklærede deres modstand mod Kosovos løsrivelse fra Serbien.

Udenrigsminister Per Stig Møller erklærede, at med Kosovos selvstændighed "falder den sidste brik på plads i det komplicerede Balkanlandkort. Grænserne ligger fast og forudsætningen for stabilitet er til stede".

Michael Seidelin er udenrigsreporter ved Politiken. Anders Jerichow er kronikredaktør ved Politiken og redaktør af Udenrigs.